

רשת
שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת כי תשא יז אדר תשס"ט ♦ דף היומי בבלי: בבא קמא עה ירושלמי: קידושין לט

נושאי הדף בעלון

- קנה קדיש או עליה וחבירו גנבה.....בבא קמא עה
- התחייב לתת מתנה כשימכור, ולבסוף הקדיש.....בבא קמא עה
- חציצת שערות העומדות ליקצץ לאחר טבילה.....בבא קמא עו
- אתרוג 'נדמה'.....בבא קמא עו
- נטילת ידים במים שנראה בהם כעין ערפל לבן.....בבא קמא עז
- אתרוג מורכב, וברכת שהחיינו על נקטרינה.....בבא קמא עח
- החלפת מתנות לאביונים זה עם זה.....בבא קמא עט
- גידול תרנגולים.....בבא קמא עט
- שלום זכר דווקא בבית שהתינוק שם.....בבא קמא פ
- שלום זכר בתינוק שמילתו שלא בזמנה.....בבא קמא פ
- גידול כלבים.....בבא קמא פא
- עמידה בקריאת התורה כשהציבור יושבים.....בבא קמא פא
- כפתור ופרח.....עמוד 5

ויחל משה את פני ה' אלקיו ויאמר למה ה' יחרה אפך בעמך

יש לתמוה על שאלתו של משה רבנו 'למה ה' יחרה אפך בעמך', והלא עברו על הדברה השניה 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני'. והנה רש"י התכוון ליישב תמיהה זו וכתב: כלום מתקנא אלא חכם בחכם גבור בגבור, אבל גם זה תמוה, שהרי באותו מקום שנצטוו ישראל 'לא יהיה לך' התרה בהם הקדוש ברוך הוא 'לא תשתחווה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך אל קנא', ופירש רש"י: מקנא ליפרע ואינו עובר על מדתו למחול על עבודה זרה.

והנה בפסוק 'אנכי ה' אלקיך' שבדברה הראשונה, פירש רש"י ולמה אמר בלשון יחיד 'אלקיך', ליתן פתחון פה למשה ללמד סניגוריא במעשה העגל, וזה הוא שאמר 'למה ה' יחרה אפך בעמך' לא להם צוית 'לא יהיה לך אלהים אחרים' אלא לי לבדי. אולם צריך להבין, אם זו היתה טענתו של משה רבנו, היכן נרמז דבר זה בתפילתו.

ונראה לבאר בזה מה שדקדק רבנו בחיי על לשון הכתוב 'ויחל משה את פני ה' אלקיו', שלא מצינו בכל המקראות כן, רק מצינו אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב. אולם לפי הנאמר למעלה תתיישב תמיהתו של רבנו בחיי, שלפי שזו היתה עיקר טענתו של משה רבנו לא להם צוית אלא לי לכן נקט בלשון זו 'את פני ה' אלקיו'.

בזה שפיר ניחא מה שטען אחר כך 'למה ה' יחרה אפך בעמך', שלפי שהיתה תפלתו 'את פני ה' אלקיו' ולא להם צוית אם כן 'למה ה' יחרה אפך בעמך'.

ע"פ יעלת חן

צבא קמח עה

קנה קדיש או עליה וחבירו גנבה

בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' שמה, הו"ד בפתחי תשובה יורה דעה סימן שעו סק"ז), כתב, שמעתי כד הוינא טליא בפפ"ד בשם הגאון שב יעקב בהיותו שם אמר להאבלים שכל מי שאומר קדיש שמגיע לחברו לא הועיל לעצמו ולא הפסיד לחברו דמ"מ עולה לנשמת מי ששייך לו.

ראיה ליסוד זה הביא החתם סופר ממה שאמרו בסוגיין, הגונב עולתו של חברו והקריבה פטור שהרי חזרה קרן לבעלים, והיינו שקמיה שמיא גליה למי העולה, וכך גם בנוגע לקדיש.

והנה בתוס' לקמן (צ.א.) פסק באחד שקראו ש"ץ לקרות בתורה בא אחר וקרא דפטור מלשלם יו"ד וזו שהיה יכול לענות אמן. ובשו"ת צבי תפארת (סי' לז) הקשה מהא דפסק השו"ע באו"ח (סי' תקפה) שהמתפלל בחזקה אין עונים אחריו אמן וכתב הגר"א משום שהוא כגוזל את הצבור והעונה אחריו מסכים על הניאוף, ולפי"ז איך אפשר לקיים הפסק של ר"ת הנ"ל דהרי אסור לו לענות אמן ואמאי לא יצטרך לשלם היו"ד זהובים. ובשו"ת גנוזי יוסף (שווארצץ, סי' לה אות ח) כתב שיש לחלק בין ש"ץ שצריך להיות מרוצה לכל, לבין העולה לתורה שאינו צריך להיות מרוצה לקהל אלא באופן שגנו את העלייה מאחר, אם הקונה רוצה יכול לענות אמן, ובידו למחול לו, ואם לא ענה אמן איהו דאפסיד אנפשיה שהיה לו למחול. ועיין בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' נז).

התחייב לתת מתנה כשימכור, ולבסוף הקדיש

בשו"ת מהריט"ץ (סי' ב) דן על ראובן שחייב את עצמו לחבירו בשטר לתת לו כשימכור את ביתו סך אלף זוז, ואחר זמן הקדיש ראובן את הבית לצורך ביהכנ"ס ומסרו לקהל, אם פטור ראובן מחיובו כיון שעכ"פ לא מכרהו, או שמא גם מתנה והקדש היא בכלל לשון מכירה.

בקהלת יעקב (ח"ג סי' תעה) הביא חקירתו, וכתב ואנכי תמה על הרב שהרי בסוגיין אמרינן מה לי מוכרו להדיוט מה לי מוכרו לשמים, א"כ מאחר שכתב בשטר כשימכרנו, הרי הקדש ג"כ נקרא מכירה ומה מקום להסתפק בזה. ועיין בשו"ת דברי יעקב (שור, מהדו"ת סי' עז) מה שכתב בביאור דברי המהריט"ץ.

בשו"ת זכות אבות (דף יטור ד) כתב, שאף לסוברים שהקדש בדק הבית, הרי הוא בכלל מכירה, היינו רק בקדשי בדק הבית שלא נשאר שם הנותן עליו, שהרי הגבאי יכול למוכרו ולעשות בו כרצונו, אבל באופן שהקדישו לבית הכנסת והתנה על מנת שלא ימכר ולא ישתנה, שאפילו הציבור אינם יכולים לשנותו, וכ"ש שהניח פירות לזרעו אם יצטרכו להם, אם כן מעולם לא נעקר שמו ממנו, ואין זה מכירה אלא נתינה. ועיי"ש עוד מה שנקט בזה לדינא.

צבא קמח עו

חציצת שערות העומדות ליקצץ לאחר טבילה

בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' קצה) כתב שכלות הטובלות, ושערותיהן ארוכות אע"פ שסופן להתגלח אחר בעילת מצוה, אין בזה חשש חציצה. משום שלא אומרים שכל דבר העומד להעשות נחשב כאילו כבר נעשה אלא כשעומד להיעשות בלי הפסק דבר אחר ביניהם, כמו שכתבו תוס' בסוגיין (ד"ה כל העומד), שכיון שבין שחיטה וזריקה צריך מצות קבלת דם בכוס, לא אומרים בשעת שחיטה כל העומד לזרוק כזרוק דמי, וכך גם בנידון זה שכיון שאין השערות עומדות להתגלח בשעת טבילה, רק עד לאחר בעילת מצוה, והבעילה מפסקת בין טבילה לגילוח, לא שייך עומד לקוץ כקצוץ.

טעם נוסף כתב החתם סופר ע"פ הדין שמיעוט שאינו מקפיד אינו חציצה, כ"ש כשהיא מקפדת שיהיו לה השערות, שאז ודאי אין זה חציצה. אך בטעם זה כתב לפקפק לפי השיטות ששערות נחשבות בפני עצמן ולא כחלק מהגוף, וא"כ בשערות אפילו אם אינה מקפדת חוצץ, כמו רובו ואינו מקפיד דחוצץ, ומסיים אבל טעם הראשון נראה ברור ואמת.

בדרכי תשובה (סי' קצח ס"ק יז) כתב שהעיקר תלוי אם מקפדת ע"ז, וכיון שאין עומד להיקצץ תיכף אחר הטבילה ממש, אין אומרים כל העומד להיקצץ כקצוץ דמי.

אתרוג 'נדמה'

בפוסקים האריכו רבות על אתרוג מורכב אם הוא כשר לצאת בו ידי חובה. בשו"ת מהר"ם אלשיך (סי' קי) דן בזה, וכתב שאם הורכב ענף של לימון באילן אתרוגים, ודאי שאין יוצאים בזה ידי חובה באתרוג הגדל באותו ענף, מכיון שאותו ענף שהורכב אינו מוציא אלא לימונים.

ואף אך אם הורכב ענף של אתרוג בעץ לימונים שמוציא הענף ההוא דוגמת אתרוג, מ"מ בטל ענף האתרוג לגבי הלימון, מפני שהאתרוג הוא ילדה שהוא ענף חדש והלימון הוא הזקינה שהוא העץ שהיה שם מקודם, ונמצא כאילו כולו לימון והתורה אמרה אתרוג, וזה אין כאן.

עוד כתב שיש לפוסלו מחמת שזה כאתרוג החסר, שאם נגרע חלק הלימון חסר משלימותו של האתרוג.

והנה בסוגיין מבואר ש'הנדמה' אע"פ שאינו כלאים הרי הוא פסול למזבח, כיצד רחל שילדה כמין עז ועז שילדה כמין כבש, אע"פ שיש בו מקצת סימנין הואיל והוא דומה למין אחר פסול כבעל מום קבוע שאין לך מום קבוע גדול מן השינוי, (לשון הרמב"ם איסורי מזבח פ"ג ה"ה), ובגמרא אמרו שיותר מסתבר לפסול 'כלאים' מאשר 'נדמה', לפי זה כתב הט"ז (או"ח סי' תמט סק"ג) הלא אתרוג 'נדמה' פסול, [כמבואר בסוכה (לו)]. שדומה לכושי פסול, ופירש רש"י גדל כאן ונדמה לכושי נדמה הוא ופסול], וכ"ש שיש לפסול אתרוג שהוא כלאים.

אולם כתב להקשות מנלן איסור כלאים ונדמה באתרוג, שהרי בקדשים בכור ומעשר הביאו פסוק לזה, וא"כ אתרוג מנלן. וביאר שהיות ופסול 'הדר' מסרה התורה לחכמים מה בכלל 'הדר', וכל דתקון רבנן באתרוג כעין דאורייתא בקדשים תקון.

נטילת ידים במים שנראה בהם כעין ערפל לבן

בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' יג) נשאל בענין נטילת ידים במים שניכר בהם כמין ענן ואחרי כמה רגעים מתעלם מן המים ונעשו מים שקופים כרגיל, ובשעת העלמת ענן הלבן מהמים נראה אדים שיצאו מהמים, אם מותר ליטול בהם לידיים בעת שהענן הלבן עוד מעורב במים.

בתשובתו דן המנחת יצחק אם דבר זה הוא בכלל שינוי מראה, ולמעשה כתב שלכתחילה יש להמתין איזה רגעים קודם הנטילה עד שיחזור המים למראיתו, אבל אם כבר נטל א"צ נטילה עוד הפעם.

בשו"ת להורות נתן (ה"ד סי' ה) נשאל בכעין זה על נטילת ידים במים שיצאים עכורים מחמת תערובת חומר ששמו במים למניעת מחלות, ולאחר זמן התערובת שוקעת בשולי הכלי והמים נעשים צלולים.

בתשובתו הביא דברי הפוסקים אם יש לחשוש מליטול ידים במים שנשתנה מראיהם מחמת עפר וצורות. והוסיף לדון בזה עפ"י מה שמבואר בסוגיין שלדעת ר' שמעון כל העומד להיזרק כזרוק דמי, ובחתם סופר (יו"ד סי' רנו) כתב שבמקום שאין הדבר מחוסר מעשה לכו"ע הרי הוא כעשוי. אם כך כיון שתערובת זו עומדת לשקוע במים בתוך זמן קצר, הרי זה כאילו הפרדה כבר והמים כשרים לנטילה.

אולם כתב לדחות סברא זו עפ"י המבואר בתוס' בסוגיין (ד"ה פרה) שאין אומרים כלל זה 'כל העומד לעשות כעשוי דמי' בדבר שהוא בעל חי להחשיבו כאוכל. ואם כך היות שמים שנשתנה מראיהם פקע מהם שם מים, כדמשמע בכמה מקומות, לא מועילה סברת 'כל העומד ליעשות כעשוי דמי' להחשיבן למים.

ומכל מקום כתב שיש לחלק ולומר שאמנם סברת 'כל העומד ליעשות כעשוי דמי' אינה הופכת בעל חי לאכול היות ואין בכוח סברא זו לעשות שתי פעולות, להפקיע שם בעל חי, ולהשים שם אוכל. אבל בשינוי המראה כיון שאין המים מוגדרים כמשקים אחרים, ואין צריך להפקיע מהם שם משקים אחרים, אלא רק להחיל עליהם שם מים, בזה מועלת סברא זו. ולדינא פסק שמים אלו כשרים לנטילה אף טרם שחזרו להיות צלולים.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

אתרוג מורכב, וברכת שהחיינו על נקטרינה

בפוסקים האריכו רבות על אתרוג מורכב אם הוא כשר לצאת בו ידי חובה. בשו"ת מהר"ם אלשיך (סי' קי) דן בזה, וכתב שזה ברור ופשוט שאם הורכב ענף של לימון באילן אתרוגים, שאין יוצאים ידי חובה באתרוג הגדל באותו ענף, מכיון שאותו ענף שהורכב אינו מוציא אלא לימונים.

אלא שאף אם הורכב ענף של אתרוג בעץ לימונים שמוציא הענף ההוא דוגמת אתרוג, מ"מ בטל ענף האתרוג לגבי הלימון, מפני שהאתרוג הוא ילדה שהוא ענף חדש, והלימון הוא הזקינה שהוא העץ שהיה שם מקודם, ונמצא כאילו כולו לימון והתורה אמרה אתרוג, וזה אין כאן.

עוד כתב שיש לפוסלו מחמת שזה כאתרוג החסר, שאם נגרע חלק הלימון, חסר משלימותו של האתרוג.

בלבוש (או"ח סי' תרמט) כתב טעם לפסול אתרוג מורכב מהתורה. היות ונעבדה בו עברה, שהרי אסור להרכיב אילנות מין בשאינו מינו, ואפילו אם הורכב על ידי נכרי אסור, שהרי אף בני נח אסורים בהרכבה, וכיון שנעבדה בו עבירה אע"ג שמוותר באכילה הוא מאוס לגבוה ולקיים בו מצוות, כמו בהמת כלאים שאע"ג שמותרת באכילה אסורה לקרבן מטעם שנעבדה בה עבירה ומאוסה לגבוה.

אולם ה"ט"ז (שם סק"ג) הקשה על דבריו ממה שאמרו בסוגיין גבי קדשים או כבש פרט לכלאים. ולדברי הלבוש שכלאים אסורים מחמת העבירה שנעשה בה, מדוע צריכים פסוק לקדשים למעט כלאים, והלא יש לאוסרה מחמת שנעבדה בה עבירה והוא מצוה הבאה בעבירה, ומכאן למד ה"ט"ז שלא שייך כאן מצוה הבאה בעבירה.

אמנם כתב לאסור מטעם אחר שבסוגיין מבואר שאם מרבים כלאים שוב אין צורך לרבות נדמה מפני שזה פשוט לאסור, משמע שכלאים יש לאסור יותר מנדמה, ובאתרוג הדין הוא שאם הוא נדמה אסור, כמבואר בסוכה (לו). דומה לכושי פסול, פירש"י גדל כאן ונדמה לכושי נדמה הוא ופסול, וא"כ כ"ש כלאים שפסול באתרוג.

בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' נח) כתב להסתפק על פרי מורכב, שאולי כיון שפרי זה בא ע"י איסור לא שייך לברך שהחיינו לראות פרי זה, מפני שהוא נדמה כאילו מברכים שזכינו לראות שיש עוברי עבירה, ואף שכשר למצוה לרוב הפוסקים שחולקים על הלבוש שפוסל אתרוג מורכב מטעם שנעבדה בו עבירה, מ"מ לברך שהחיינו שהוא לשמוח על שיש פרי זה שבא ע"י עבירה אולי לא נאה לברך על זה, ולכן טוב לאכול אותם עם עוד פרי חדש ולברך על אותו הפרי ולצאת בזה גם על פרי זה.

ענין זה הובא בביאור הלכה (סי' רכה ד"ה פרי חדש) בשם הלק"ט שעל פירות המורכבים מין בשאינו מינו אין מברכין עליו לפי שבתחלתו נעשה נגד מצות הבורא, והביא שבתשובת שאילת יעב"ץ (סי' סג) חלק ע"ז והוכיח כדבריו שהרי לענין בריות נאות אף על הממזר יברך, ואין לך הרכבה פסולה יותר ממנו. ועיין בשדי חמד (מערכת ברכות סי' ב אות ז) שהאריך בזה.

בהליכות שלמה (פכ"ג אות יח) כתב שכל המדובר אינו אלא בפירות הבאים מהעצים שהורכבו זה בזה אבל כשלקחו את גרעיני הפירות המורכבים ושתלו מהם עצים אין בהם איסור כלל ולדברי הכל יש לברך עליהם שהחיינו.

צבא קמא עט

החלפת מתנות לאביונים זה עם זה

בשו"ע הלי מגילה (או"ח סי' תרצה ס"ד) נפסק, חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים, ואם אין לו מחליף עם חבירו, זה שולח לזה סעודתו, וזה שולח לזה סעודתו, כדי לקיים (אסתר ט יט) 'ומשלוח מנות איש לרעהו'.

בפמ"ג (סי' תרצד משב"ז סק"א) כתב, שכך הדין גם במתנות לאביונים עני המתפרנס מן הצדקה יתן שתי מתנות לשני אביונים, ויחזרו הם ויתנו לו. וכך פסק המשנה ברורה (שם סק"ב) והתורה לשמה (סי' קצא).

אמנם יש שכתבו שצריך לתת מתנות לאביונים, והחלפה אינה מתנה אלא מכירה, וכמבואר בסוגיין שגנב שהחליף משלם עבור זה ד' וה' שדבר זה נקרא מכירה, וכמבואר בשו"ת בית אפרים (ח"מ סי' לט) ע"פ סוגיין שחליפין בכלל מכירה. וכן בשו"ת מהראנ"ח (סי' יז) כתב שהנודר לתת לצדקה ממה שימכור כך, והחליף סחורה אחת בבגד משי, חייב ליתן נדרו לצדקה משום שהוא כמכירה, כמבואר בסוגיין שחליפין בכלל מכירה.

אולם בחקרי לב (ח"מ ח"א סי' לג) כתב שמסוגיין אין ראייה שחליפין בכלל מכר, ועל אף שגנב והחליף משלם תשלומי כפל, אין זה מפני שחליפין כמכר, אלא כמבואר ברשב"א בשם הראב"ד שכתב שגם בחליפין משלם ד' וה', מפני שכשם שבמכר הוא נשתרש בחטא ומטעם זה משלם ד' וה', כך גם בחליפין הוא נשתרש בחטא ומטעם זה משלם ד' וה'. ועיין שם עוד שהאריך בענין זה אם חליפין כמכר.

גידול תרנגולים

בסוגיין, אין מגדלין תרנגולין בירושלים מפני הקדשים, ולא הכהנים בארץ ישראל מפני הטהרות. ברש"י ביאר שאין מגדלין תרנגולין בירושלים, אפילו ישראל. מפני הקדשים, שישראל אוכלין שם בשר שלמים ותודה ומעשר בהמה, ודרך תרנגולין לנקר באשפה, שמה יביאו עצם כעדשה מן השרץ ויטמאו את הקדשים. ולא יגדלו כהנים תרנגולין, בכל ארץ ישראל. מפני הטהרות, שהכהנים אוכלין תרומה הן, צריכין להזהר בטהרתן.

מדברי רש"י מבואר שכל ישראל יכולים לגדלם בכל ארץ ישראל חוץ מירושלים, ופשטות גם כל זה כשביהמ"ק קיים, ויש אכילת קדשים.

אמנם בכל בו (סי' קיה) הביא שלשה דברים שמזקינים את האדם, ואחד מהם המגדל תרנגולין בתוך ביתו.

ובפירקא דרבינו הקדוש (בבא דשלושה אות מג) הגירסא שלשה חייהן אינם חיים וכו', והמגדל תרנגולין בתוך ביתו.

בספר לחיים בירושלים (קמא פ"ז) כתב הגר"ח פאלאגי שלא טוב לגדל תרנגולים, מחמת 'והיה מחניך קדוש' (דברים כג טו), וגם בסתם הוא משא כבוד אם ישכח מליתן מזון לפניהם, ושומר נפשו ירחק מהם.

בספר הנהגות צדיקים (הנהגות ואזהרות מרבי דוד לידא אות מג) כתב, חסידים הראשונים היו מכינים לעצמם תרנגול שחור שהוא מכויץ את השעות ביותר לחצות, כי קריאת התרנגול הוא דוגמת גבריאל שגם הוא מכריז וקורא שיעמדו הבריות לעבודת ה', והעומד אז שכרו בלי תכלית ונשמתו חקוקה למעלה. וכן הובא שם בדברי מוסר מרבי נפתלי כ"ץ בשם האר"י הק'.

צבא קמא פ

שלום זכר דווקא בבית שהתינוק שם

בסוגיין מסופר על רב ושמואל ורב אסי שהזדמנו לבי ישוע הבן, וכתבו התוס' (ד"ה לבי ישוע) פירש רבינו תם שנולד שם בן זכר, והיו רגילים לעשות סעודה ע"ש שנושע ונמלט ממעי אמו.

בתרומת הדשן (סי' רסט) ביאר, שבלייל שבת הכל מצויין בבתיהם, ולכן עושים אז את השמחה, ועיקרה הודאה להקב"ה.

וכתב ה"ט"ז (יו"ד סי' רסה ס"ק יג) להביא סמך לזה מהמדרש (ויקרא רבה כז י) ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר, משל למלך שנכנס למדינה, וגזר ואמר כל אורחים שיש כאן לא יראו פני עד שיראו פני המטרונא תחלה, כך אמר הקב"ה לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת, שאין ז' ימים בלא שבת ואין מילה בלא שבת. וכוונתו ששבת היא ההכנה למילה ולכן עושים סעודה.

לפי זה כתב בתשובות והנהגות (ח"ב סי' רב) שאין צורך שיהא התינוק במקום השלום זכר. אבל לביאור הדרישה (סי' רסד, מובא בט"ז שם) שמה שנוהגין בשבת לבקר אצל התינוק שנולד משום שהוא אבל על תורתו ששכת. וכפי הנראה זהו הטעם שאוכלים מיני זרעונים כעין עדשים, ולטעם זה משמע שהענין הוא רק כשהתינוק שמה וכמבואר בלשונו, אצל התינוק שנולד.

למעשה כתב, שנראה שעיקר הטעם שעושים הסעודה בשבת הוא, ע"פ מה שמבואר בזה"ק שכל השבוע מתברך משבת קודש, ולכן יש חשיבות לשבת שלפני הנשואין או לפני מילה, או אפילו לפני יאהרצייט, כי אז הזמן שהשפע כבר מוכן רק יורד כל דבר בזמנו, ולכן בשבת מודה אבי הבן ומשבח לה' על השפע וברכה של המילה שבה כבר אז בשבת, וכל אחד בא ומברך אותו, ומסייע זכות הרבים לזכות בברכה ושפע, ומוזדים ושמחים ומשבחים להקב"ה ית"ש על חסדיו, וא"כ ניתן לעשות השלום זכר גם במקום שאין התינוק שם, וכן המנהג.

שלום זכר בתינוק שמילתו שלא בזמנה

בפוסקים דנו כשיש שני שבתות לפני המילה, כגון שנולד בתחילת ליל שבת מיד, או שחלה הילד וצריכים להמתין ז' ימים להבראתו, אם עושים בשבת ראשונה או בשבת שניה.

בפמ"ג (או"ח סי' תמד משב"ז סק"ט) כתב, שלפי טעם התוס' שסיבת השמחה היא שנושע מבטן אמו, עושה השלום זכר בשבת הראשונה, וכן דייק מלשון התרומת הדשן (סי' רסט) שכתב בליל שבת הסמוך ללידה.

וכן כתב באות שלום (סי' רסה ס"ק לו) כתב, שאף תינוק שזמן מילתו נדחה מחמת מחלה, ולא תהא בשבוע שלאחר השבת הראשונה להוולדו, מכל מקום יש לערוך לו סעודת 'שלום זכר' בשבת הראשונה להוולדו.

אך בשו"ת תשורת שי (מהדו"ק סי' תקיא) כתב שאם התינוק חולה יעשו השלום זכר רק כשיבריא, והביא בשם התבואות שור (סי' טו ס"ק יג) שאם חלה התינוק הוא ספק נפל. וא"כ לטעם התוס' לשמחה מה זו עושה שנמלט ממעי אמו אולי לא יחיה, ועוד כתב שמספק אין לעשות הוצאות בחינם אולי לא יחיה, ועוד כיון שרוב ולדות בריאים א"כ ולד זה הוא דבר שלא שכיח, ולא שייך אצלו מנהג. עיי"ש.

בשו"ת אז נדברו (ח"ג סי' עד) כתב, שבנולדים לפני זמנו שקורים פגים, שאינו ראוי כלל למילה, וגם הטעם של התוס' בגלל שנושע ממעי אמו לא שייך בזה, שאדרבה מה שנולד קודם זמנו אין זה טובתו, לכל הדעות קובעים אותו בשבת שלפני המילה, ואפשר גם בנולד עם איזה מחלה שאינו ראוי למילה ג"כ בכלל זה.

צבא קמח פח

גידול כלבים

בסוגיין מגדלים כלבים כופרים וחתולים וקופין. ובמדרש קהלת (פ"ו פ"א) דרשו על הפסוק 'כי יש דברים הרבה מרבים הבל' שהוא על המגדל בע"ח לנוי ושעשוע וכיו"ב.

בס' דברי תורה (מהדורא ב אות מה) כתב שזרעו של עשיו הם משורש טומאת הכלבים, ויען כן עיננו רואות בהנכרים גם בימינו ואפילו בשרים הנכבדים שבהם שאינם מתביישים ועיקר התחברותם ושעשועם הוא רק עם כלב להיות דאנו בגלות אדום והמה שורשם וכוחם.

עמידה בקריאת התורה כשהציבור יושבים

בסוגיין, רבי ורבי חייא הוו שקלי ואזלי באורחא אסתלקו לצדי הדרכים [כתנאי יהושע: ומסתלקין לצדי הדרכים מפני יתידות הדרכים] הוה קא מפסיע ואזיל ר' יהודה בן קנוסא קמייהו [מפסע ואזיל מיתד ליתד פסיעות גסות ולא היה רוצה להסתלק אל מצר השדה, רש"י] א"ל רבי לרבי חייא מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו א"ל רבי חייא שמא ר' יהודה בן קנוסא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים כי מטו לגביה חזייה א"ל אי לאו יהודה בן קנוסא את גזרתניהו לשקך בגיזרא דפרזלא.

ברש"י שם ביאר שמראה גדולה בפנינו, שהוא מראה לנו שהוא ירא שמים מאד ואינו חושש לתנאי שהתנה יהושע ומחזי כיהורא. בגיזרא דפרזלא, כלומר נדוי.

אנו למדים מהעובדא האמורה שלהיות יוצא מן הכלל ולהחמיר עליו ביותר בפני כל שלא מתנהגים כמותו יש בזה משום יהירא, וגם שראוי אפילו לנדותו משום זה.

בשו"ת קול אליהו (ח"א סי' ה) העלה דלדידן דק"ל בשו"ע (סי' קמו) שא"צ לעמוד בעת קריאת התורה יחיד הרוצה להחמיר ולעמוד בפני גדולים ממנו חייב נידוי כעין מה שאמרו בסוגיין 'מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו'.

גם בספר חיים (פאלאג"י סי' יז אות ג) כתב, לעמוד בקריאת התורה בעשרת הדברות איכא יוהרא וכ"ש בקריאת ספר תורה, דהרי לפי דברי גורי האר"י הוא דאין לעמוד בקריאת ספר תורה.

אולם בספר אמרי בינה (או"ח סי' יג אות ד) כתב לדחות דברי ספר קול אליהו, ודעתו שגם אם כל הצבור יושב בשעת קריאת התורה מותר ליחיד להחמיר על עצמו ולעמוד, כיון שיש פוסקים הסוברים שמדינא צריך לעמוד, על כן רשאי כל אחד לחוש להחמיר על עצמו.

על פי דבריו כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' א) שה"ה להיפך, שגם אם כל הצבור עומד רשאי כל יחיד לישב לחוש לדעת כל הסוברים שצריכים לעמוד, וממילא לא שייך בזה מה שאמרו (מס' דרך ארץ רבה פ"ז) שלא יהיה עומד בין היושבים ולא יושב בין העומדים, שזה דוקא באין טעם לדבר אבל כשיש טעם נכון מותר כמבואר בס' טוב עין (סי' יא ד"ה אכן).

אשר ירשיעון פרט למרשיע את עצמו

צריך להתוודות ולפרט, וכל המתוודה אין דינו מסור כי אם בידו של הקדוש ברוך הוא, ורחום הוא ונחם על הרעה. ולפי שהאדם קרוב אצל עצמו (יבמות כה:), אינו נידון על פיו, שנאמר, אשר ירשיעון אלהים, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה, פרט למרשיע את עצמו והעושה כן הקדוש ברוך הוא מעביר לו על כל פשעיו, דכתיב (תהלים לב ה), 'אמרתי אודה עלי פשעי לה' ואתה נשאת עון חטאתי סלה'.

(השל"ה הקדוש, מסכת יומא פרק תורה אור)

מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מגזלן היינו לשלם כפל דו"ה שזה השוה כבוד עבד לכבוד קונו וזה לא השוה וכו'

'ארבעים יכנו' (דברים כה ג). מלקין אותו שתי ידות מלאחריו ואחת מלפניו (מכות כג). כי כל חוטא פונה עורף אל השכינה ועושה עין של מעלה כאילו אינו רואה, ויש לך חוטא שמעיז פניו נגד ה' כמ"ש (משלי כא כט) העז איש רשע בפניו. וכשם שהחמירה תורה בגנב יותר מבגזלן והוטל עליו הכפל לפי שמכחיש עין של מעלה ואינו משוה עבד לקונו משא"כ בגזלן (ב"ק עט:), כך הוטל עליו הכפל ללקות פי שנים מאחוריו וחלק א' מלפניו כי בכל חטא יש לספק אם העז בפניו או אם פנה עורף אל ה' ואז חטאו כפול.

(כלי יקר דברים כה ב)

בא וראה כמה גדול כבוד הבריות שור שהלך ברגליו המשה ושה שהרכיבו על כתיפו ארבעה

וכל מה שמתגדל יותר בתורה, הוא מבין בהבנה יותר גדולה מה שפגם ע"י מעשיו הרעים, ועי"ז הוא מתבייש מאד, וזהו יסורי הנפש שמהני גם גבי גנב שנתבייש פעם אחת להוריד חמישית מעונשו, כדאמרין בב"ק בא וראה כמה גדול כבוד הבריות שור שהלך ברגליו המשה ושה שהרכיבו על כתיפו ארבעה, הרי מבואר דמה דהורידה התורה חמישית העונש מגונב שה, הוא עבור הבושה שהיה לו, במה שהיה צריך להרכיבו על כתיפו. וחזינן מכאן עד כמה מגיע כח הבושה שהוא יסורי הנפש, דמהני גם גבי גנב שדרכו להרכיב שה על כתיפו, להפחית חמישית מהעונש. כש"כ באלו הלומדים תורה, ובכל יום מתעלים בהבנה יותר גדולה עד כמה פגמו למעלה בחטאם, וע"י זה מתביישים מאד, ובדאי מקיל ומסיר מהם כל העונש שהיו צריכים לסבול, שהרי בושה של יום אחד ושל שעה אחת מורידה חומש מהעונש גבי גנב, וא"כ הרי בחמשה פעמים שמתבייש ויש לו מזה יסורי הנפש, בודאי מורידין ממנו כל העונש. ובפרט שיש לומר, דמה דבגנב לא מורידין ממנו אלא חמישית העונש, הוא משום שהוא בעצמו לא החשיב את הבזיון והבושה אלא לחמישית מהעונש, דהרי לא הרויח בגניבתו רק שה שגנב, והוא בעצמו החליט כן, משא"כ בשאר בנ"א יכול להיות שהיסורים האלו אפילו בפעם אחת, מורידין הרבה יותר מחומש שמגיע לו לעונש על החטאים, וכש"כ לאלו הלומדים תורה שמגיע להם בעצמם ע"י גדלותם בתורה יותר מחמשה פעמים בושה וצער ויסורי הנפש, ואפשר כל יום ויום, בודאי מסלקין להם כל העונש של יסורי הגוף ע"י יסורי הנפש האלו.

(אבן ישראל, שבת שובה)

משנת המועדים לפסח ההכנה מושלמת לחג

מיטב ספרי ממלכת התורה עוז והדר
אסופים בשני כרכים מפוארים, מתנה יהודית מקורית

משניות, רי"ף ופסקי הרא"ש. מפרשי היד החזקה במהדורת 'עוז והדר', מהרש"א, ילקוט מפרשים, וילקוט ביאורים. אליבא דהלכתא, פניני הלכה וכפתור ופרח. מנחת חינוך, שו"ע הרב. משנ"ב המבואר וערוך השלחן. עליהם גם נוספו: זוהר הקדוש, מהר"ל, של"ה, תפארת שלמה, יסוד ושורש העבודה, דרך פקודיך, ומאמרים יקרים. סדר אמירת קרבן פסח, אגרת מהר"ש אוסטרפאליע, פניני המועדים, אוצרות מספרי החסידות.

מקבץ מעשיות וסיפורים נבחרים.

מוקד מנויים:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה